

Hamar, 11. mars 2021

Geno sine innspill til jordbruksforhandlingene 2021

Geno sine innspill til jordbruksforhandlingene i 2021 har tre hovedkomponenter; bidrag til videre satsing på klima og bærekraftig ressursutnyttelse, styrking av seminutjammingsmidlene for å sikre en sterk semintjeneste over hele landet, samt virkemidler for å styrke den aktive bonden. Våre innspill møter de muligheter og utfordringer som vi ser som mest sentrale for å sikre fremtidig selvforsyning og verdiskaping i Norge.

Klima og bærekraft

Mer klimavennlig avl, føring og dyrehelse utgjør et eget tiltaksområde i Landbrukets klimaplan for 2021-2030. Geno har gjennom denne planen forpliktet seg til å bidra med en vesentlig andel av det målsatte kuttet i utslipp av klimagasser fra landbruket i denne tiltaksperioden. Vi har beregnet et potensiale i redusert klimagassutslipp fra NRF avlen på minimum 500.000 tonn, med potensiale opp mot 1,3 millioner tonn innen 2030. Gjennom prosjektet som skal forske frem potensialet for å redusere metanutslipp, i en kombinert strategi med genetisk forbedret føreffektivitet, er målet vårt å avle frem ei melkeku som gir redusert klimagassutslipp og bedre utnyttelse av fôrressursene. Basert på bevilgninger over Jordbruksavtalen i 2017, har vi nå ferdiginstallert 17 metanmålere, fordelt på 10 kommersielle besetninger, 4 videregående landbruksskoler, Senter for Husdyrforsøk på Ås, samt på Øyer Testingsstasjon. Datainnsamling av metanutslipp, kombinert med data fra melkeroboter, og øvrig fenotype- og genotypeinformasjon på dyrene i disse besetningene har begynt å strømme inn til Geno, og i 2024 er det en målsetting om at vi skal ha grunnlag for å beregne avlsverdier og legge grunnlaget for utvelgelse av neste generasjon NRF kyr.

45 millioner kroner legges ned i analyse- og forskningsfasen, med ca 50% tilskudd og 50% bidrag fra Geno. Metanprosjektet vil i tillegg medføre ca 3 millioner i årlige driftskostnader, bestående av årlig serviceavgift på maskinene, oppfølging av maskiner i felt, datainnsamling og -behandling samt godtgjøring av feltverter. Et tilskudd til Geno over Jordbruksavtalen på **kr 3 millioner pr år i 3 år**, vil sikre finansiering av dette tiltaket frem til vi i 2024 kan implementere metanutslipp i avlsverdiregningene.

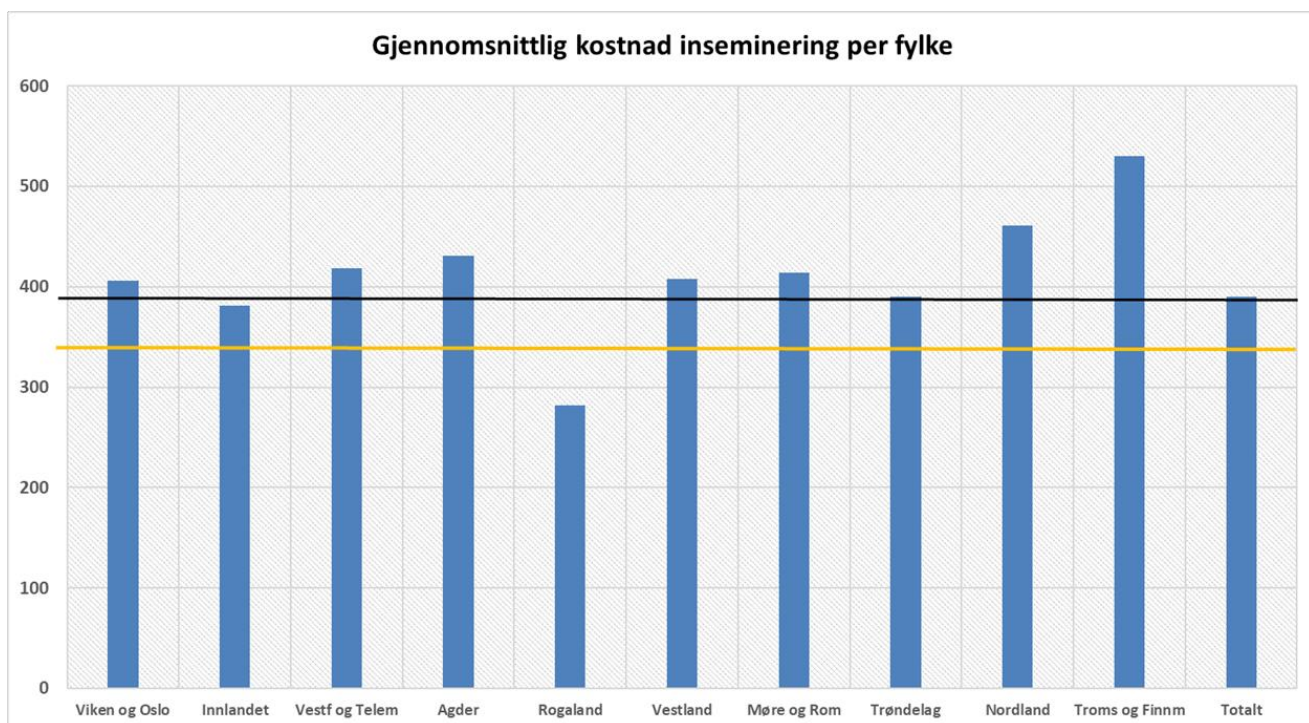
Seminutjammingsmidler

Tilskudd til utjamning av kostbare inseminasjonsreiser er et målrettet tilskudd. I dag ytes kr 21,7 millioner og behovet er kr 47,3 millioner.

Seminutjamningsmidlene er et viktig tiltak for å sikre likt tilbud av avlsmateriale med god kvalitet over hele landet. Midlene benyttes til nedskrivning av kostbare inseminasjonsreiser og gjør at alle produsenter får lik tilgang til det beste avlsmaterialet til samme pris, uansett bosted. Eksempelvis er det en gjennomsnittlig kostnadsforskjell på kr 250,- på en inseminasjon i Finnmark kontra en inseminasjon i Rogaland. Differansen skyldes reiseavstanden mellom besetningene. Forskriften sier at det er det rimeligste fylket som skal legges til grunn for beregningene av skyssutjevning.

Det er viktig å presisere at avtalemidlene ikke brukes til å dekke noe av den ordinære drifta i Geno. Midlene brukes for å utjevne de svært varierende kostnadene ved sæddistribusjon og inseminasjonsarbeid som skyldes distriktsvis og lokale forskjeller i reiseavstander og ku-tetthet. Dette er utjevning som ikke fanges opp av soneinndeling eller andre tilskuddsordninger i landbruket.

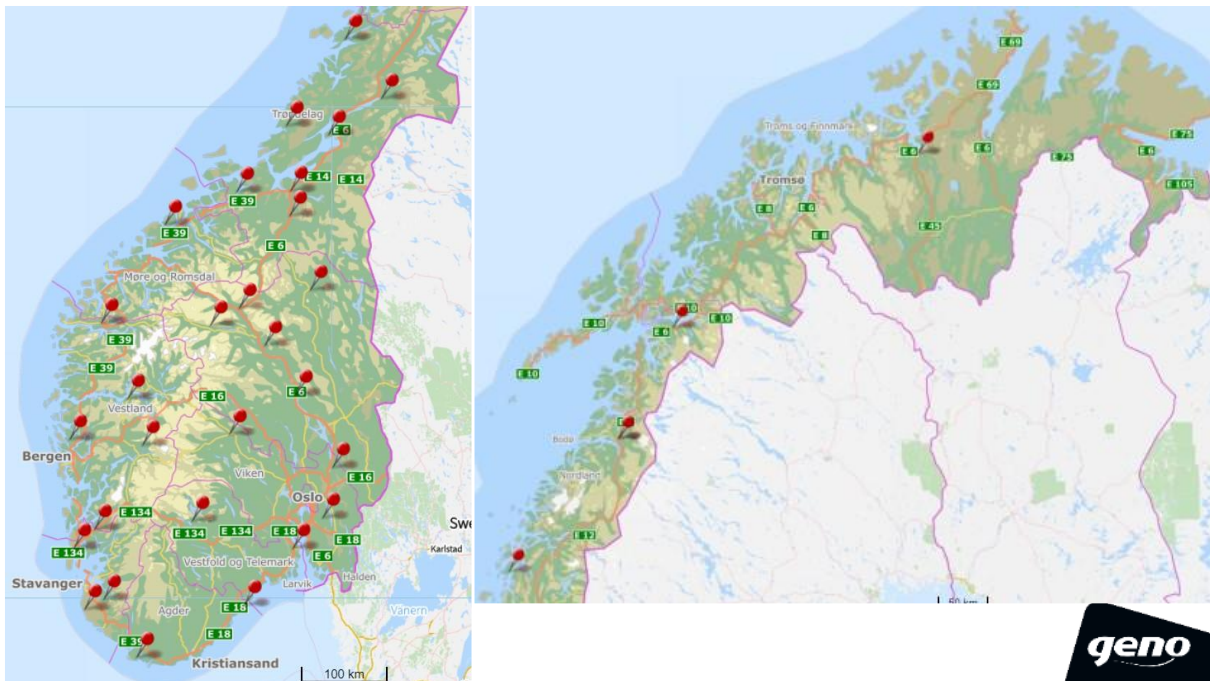
Det er nå en underdekning på ca 25 millioner kroner. For å dekke denne underdekningen anbefaler Geno at seminutjamningsmidlene trappes opp over en 3 års periode hvor en starter med en årlig økning på 10 millioner for 2021, dvs en tildeling på **kr 31,7 millioner for 2021** for utjevning av inseminasjonskostnader på storfe. Seminutjamningsmidlene er viktig for å beholde et godt feltapparat (veterinærdekning) og på den måten reduseres interessen for overgang til eierinseminering. Eierinseminering krever mer enn 50 førstegangs inseminasjoner (Mattilsynets krav) for å få autorisasjon og desto flere som velger denne inseminasjonsformen, desto mer krevende blir det å ha god service til de som ikke har mulighet til å bli eierinseminører. Fordelingen av inseminering er i dag 70 prosent veterinærinseminasjon, 23 prosent teknikerinseminasjon og 7 prosent eierinseminering. Geno utbetaler årlig 125 millioner kroner for veterinærinseminering, og dette oppdraget er dermed en svært viktig del av veterinærenes næringsgrunnlag.

	Gjenn kostnad
	Gjenn kostnad etter tilskudd

Tilskudd til veterinære reiser embryo

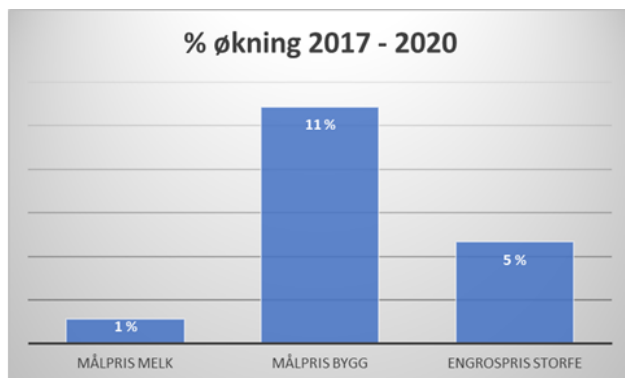
Embryo er nå et landsdekkende tilbud, men det er fortsatt betydelige reiseavstander/ kostnader. Embryo er det mest kraftfulle tiltaket innenfor avl, her kombineres de beste oksene med de beste kvigene i hele NRF populasjonen. Embryo bidrar til høgt genetisk nivå på innkjøpt kalv til Geno som kommende eliteokse eller elitekvige. Embryo muliggjør også en raskere forbedret avlsnivået i egen besetning. Et embryoinnlegg erstatter ordinær inseminering hos bonden. Kjøring for å legge inn embryo er i dag ekskludert i tilskuddsordningen for veterinære reiser. Kartet nedenfor viser hvor embryo veterinærer er stasjonert. Ved at embryo reiser også inkluderes i tilskuddsordningen til veterinære reiser vil det være mer attraktivt for flere produsenter å benytte embryo i egen besetning. I 2020 ble det satt inn 1300 embryo, målsettingen til Geno er å komme opp i 4000 embryo pr år. Gjennomsnittlig kjørelengde pr innlagte embryo var i 2020 på 35 km. Antall km berettiget til refusjon for 2020 hadde blitt på ca 6000 km av kr 13,57, dvs et beløp på kr 81.000,-. Å godkjenne embryoinnlegg inn under ordningen med tilskudd til veterinære reiser vil bety mye for bonden og for NRF avlen. Forskrift om tilskudd til veterinære reiser 01.07.2015, paragraf 2, 3. ledd punkt a.) må dermed strykes.

Melk og storfekjøttpris

Melke- og storfekjøttprisen er av de viktigste inntektskilder for storfebonden, og det er viktig at den utvikles framover slik at det er lønnsomhet i å produsere. Figur og tabell nedenfor viser prisutviklingen på melk, bygg og engrosprisen for storfekjøtt fra 2017 – 2020. Som figuren og tabellen viser har det vært en riktig og viktig styring av kornprisen. For at storfebonden også skal utvikle lønnsomheten er det viktig at prisen på disse varene også styrkes.

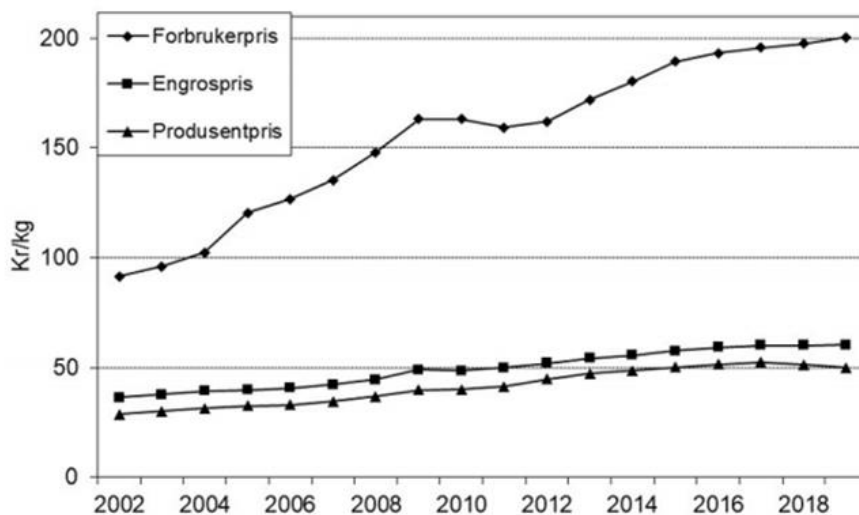
For melk bør prisen økes med minimum kr 0,20 per liter (3,6%) og fortsette å trappes opp framover.

Vare	2017 pris	2020 pris	Økning kr	% økning
Målpris melk	5,41	5,47	0,06	1 %
Målpris bygg	2,76	3,06	0,30	11 %
Engrospris storfe	60,00	62,80	2,80	5 %

For storfekjøtt bør prisen økes med minimum kr 2,- per kg. Dette er ikke en del av jordbruksavtalen, men importvernet må styrkes slik at det muliggjør en økning av pris også framover.

Figuren nedenfor viser utviklingen i forbrukerpris, engrospris og produsentpris for storfekjøtt, hentet fra Nortura totalmarked grunnlagsdokument 2. halvår 2020. Som figuren viser har det vært en prisøkning til forbruker, men det er verken slakteri eller bonde som har fått tatt del i denne verdiøkningen.

Figur 5.7 Utvikling i forbruker-, engros- og produsentpriser for storfe.⁴⁷

Beite og driftstilskudd

Kua er en grovfôrspiser, og beite er en verdifull måte å nytte arealer på samt at det bidrar til levende kulturlandskap og reduserer gjengroing. For ytterligere å stimulerer til økt beiting og levende kulturlandskap bør beitetilskuddet økes med kr 500,- per dyr. Dette kan utgjøre ca kr 300 millioner. Beiting bidrar også til bedre dyrevelferd gjennom at storfe kan være mer ute.

For å styrke den aktive bonde er det viktig at tilskudd innordnes slik at eventuelle leiepriser ikke øker som følge av økte produktpriser. Beitetilskudd er et slik tilskudd. I tillegg vil en heving av driftstilskuddet for ammeku og melkeku med kr 20 000 bidra til å gi en bedre økonomi for den aktive bonde. Dette kan utgjøre i området kr 160-200 millioner.

Langsiktig finansiering til videreføring av Grovfôr 2020

Grovfôr 2020 som ble startet i 2016 ble et vellykket samarbeidsprosjekt som lyktes med å sette grovfôrdyrkinga på agendaen. Bakgrunnen var at vi de siste par tiårene verken har hatt framgang for avlinger eller kvalitet på grovfôret. Til tross for mye bra arbeid i prosjektet ble ikke målene nådd, og derfor er det avgjørende at det sikres finansiering. Gjennom videreføring av arbeidet med kunnskapsformidling, økonomiske analyser av grovfôrkostnader på enkeltbruk, foranalyser, grupperådgiving og utvikling av beslutningsverktøy over en lengre periode kan målbare resultater oppnås.

Det var en forskjell på 3 kroner i grovfôrkostnad pr. FEm mellom beste og dårligste av de 200 brukene som var med i prosjektet Grovfôr 2020. Når snittavlingen var 240 000 FEm betyr det en merkostnad på 720 000 kr på de dårligste brukene. Leidulf Nordang, utviklingssjef i FK Fôrutvikling, har gjort noen grove beregninger som viser at dersom energiinnholdet i grovfôret øker fra 0,86 til 0,92 FEm per kilo tørrstoff og daglig fôropptak øker fra 10,5 til 12 kg tørrstoff som resultat av bedre grovfôr kan importen av kraftfôrråvarer til melkekyr halveres. Grovfôr er også den viktigste proteinkilden. Dette forteller om et enormt potensial i norsk grovfôrdyrking. Men erfaringen har vist at uten vesentlig styrket innsats på grovfôrområdet vil vi ikke lykkes og derfor er det avgjørende å sikre mer langsiktig finansiering til et nytt grovfôrprosjekt (Grovfôr 2030).

Løsdriftsinvestering økning kr 600 millioner i 13 år

De fleste husdyrproduksjoner har gjennomgått endringer med utvikling mot økt dyrevelferd. I melkeproduksjonen er mer enn halvparten av all melk produsert i løsdrift. Kravet om løsdrift i 2034 nærmer seg, men kan komme hurtigere fra markedet. Det vil i praksis si at matvarekjedene vil forventet løsdrift før 2034. Investering i løsdrift er et stort økonomisk løft og kanskje det største løftet på et gardsbruk. Som tabellen og kommentarer fra Budsjettnemda for jordbruket 2019 beskriver er investeringen per bås plass fallende med økende antall kyr. Dette gjør det økonomisk krevende for mindre enheter å investere i melkeproduksjon.

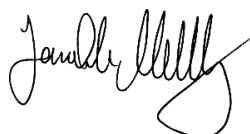
Ved å øke rammen til investering i løsdrift fjøs med kr 600 millioner muliggjør det at flere kan bygge om eller bygge nytt fjøs. I dag er det vel 4 000 bås fjøs og om det oppnås et tilskudd på kr 3 millioner i gjennomsnitt vil dette være ca kr 1 mrd i året i 13 år. En slik prioritering av virkemidler kan bidra til at det blir mindre «diesel og dekk» melkeprodusenter og at det i stedet satses på nærprodusert grovfôr.

Tabellen nedenfor viser nåverdien av investering i løsdrift for bås fjøs i ulike besetningsstørrelser, tabellen er hentet fra en masteroppgave fra Norges Handelshøgskole. Denne viser negativ nåverdi over både 25 og 30 års horisont. Som tabellen viser, bør tilskuddet til bygging økes med kr 2 millioner for å oppnå lønnsomhet i alle besetningsstørrelser.

Nåverdi av investeringen (differanse bås- og løsdrift)	Med tilskudd		Uten tilskudd	
	25 år	30 år	25 år	30 år
Gruppe ≤ 19	-kr 1 126	-kr 882	-kr 2 887	-kr 2 643
Gruppe 20-29	-kr 2 610	-kr 2 287	-kr 4 491	-kr 4 168
Gruppe 30-39	-kr 1 709	-kr 1 023	-kr 3 471	-kr 2 785
Gruppe ≥ 40	-kr 1 726	-kr 1 043	-kr 3 348	-kr 2 664

Tabell 1. Netto nåverdi av investeringen. Tall i tusen kroner.

Vi håper at dere tar med dere våre innspill inn i Jordbruksforhandlingene, og vi stiller gjerne opp med supplerende informasjon ved behov for det.

Jan Ole Mellby

Styreleder Geno SA

Kristin Malonæs

Administrerende direktør Geno SA